

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observ. in Cap. II. De Ecclesiâ vacante.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Libertatem, Crimina, Exemptiones. Pro *Formâ* assignare debuisset quod Arbitris præscribitur à Partibus quoad Locum, Tempus, Modum definiendi; eorum Officium in casu æquilibrii, aliisque divisionis, quæ sistit aut impedit Judicium. Idem est de casibus, in quibus aliquis eorum judicandi fit incapax, v. gr. Morbi, Captivitatis, Dementia, Mortis.

Quoad *Personas*, quæ compromittere possunt, observare potuisset ac debuisset, jus illud ad omnes & singulos pertinere, qui ab eo non excluduntur per Leges: hæc autem neminem excludunt nominatim; sed exclusio hæc includitur in prohibitione administrationis honorum suorum, quæ quidem exclusio præcipue continet personas in alienâ potestate constitutas, vel à Judice interdictas.

Eadem Regula obtinet quoad personas, quæ possunt esse Arbitri, omnes scilicet, qui à Lege nominatim, aut tacite non excluduntur. Quoad alios Autor commemorat Servos, Feminas, à quibus excipit eas, quæ Jurisdictionem habent, Judices Ordinarios, & competentes negotiorum controversorum.

Officia Compromittentium enucleantur in *Regula III* Idem est de Officiis Arbitrorum. Utraque nascuntur à Compromisso continente Legem, quam utriusque sequi debent: undè fit, ut, si nullum sit, v. gr. cum sit à personis incapacibus, aut ingratiam personarum incapacium, evanescent caterorum obligationes. Evanescent pariter obligationes Compromittentium, cum Arbitri recedunt à formâ Compromissi, quippe quæ sint conditionales; conditio autem est, si electi Arbitri servaverint limites potestatis, quam acceperunt. Ex nullitate Compromissi deducuntur Exceptiones *Regula I*. Replicationes oriuntur ex validitate. Ex validitate Sententiæ petitur veritas *Regula II*. Ex ejusdem Sententiæ nullitate proveniunt Exceptiones *Regula*.

Insinuatur in *Excep. XIII. Regule I*. Compromissum non esse obligatorium, cum nulla poena ipsi apponitur. Contrarium ostendit *Cap. 9. de Arbitris*, laudatum; nam dicit, compromissum sine poena obligare ad præstandam indemnitate; penale verò insuper ad poenam obligare. *Regula III*. docet, Compromissum alterius nomine factum, dare jus agendi adversus eum, qui illud fecit, sive Dominum, sive Procuratorem.

OBSERVATIONES in CAP. XXII. circa TRANSACTIONES.

Loquendo supra de Exceptionibus peremptoriis, Transactionem ipsis annumeravimus; & observavimus, eam, perinde ac illas, habere vim rei judicatæ: quia litem definit in gratiam ejus, cui favet, adversus eum, cui contraria est. Autor exponit argumentum eodem sensu per *Regulam*, id, quod diximus, continentem, & *Quinque* Exceptiones petitas vel ex circumstantiis, in quibus Transactio nulla est ob Simoniam, aliunde simile vitium, vel ex eo, quòd materia non est transactionis capax, ut Matrimonium; vel ex eo, quòd transactioni non paruit Adversarius, juxta *Reg. 75. in 6.* quæ dicit, *frustra sibi fidem quis postulat ab eo servari, cum fidem à se præstitam servare recusat.*

Methodi VIGELIANÆ Juris Canonici LIBER TERTIUS de Re Ecclesiasticâ, & primò de Ecclesiis generatim.

OBSERVATIONES in Divisionem.

Autor locutus de Jure generatim, & specialiter de Jure Publico continente facultatem Legum ferendarum, interpretandarum, exequendarum, constituendorum hunc in finem Magistratum, coërcendorum scelerum, & proinde instituendæ notionis in ipsâ, quæ vocatur Judicium Publicum suas habens solemnitates ac poenas; tum de Jure Privato pertinente ad Judicia Privata, suis quoque solemnitatibus instructa, sive præcedentibus, sive comitantibus, sive sequentibus; transit ad Jus Rerum Ecclesiasticarum, quæ sunt præcipua ho-

rum Judiciorum materia, & sub Rerum Ecclesiasticarum vocabulo, complectitur Ecclesiam, quæ includit 1. Ecclesiam Universalem, quæ est Societas Fidelium, extrâ quàm non est Salus: 2. Ecclesias. Particulares, ex quibus Universalis Ecclesia coalescit: 3. Personas Ecclesiasticas, Clericos & Religiosos, Prælatos & Inferiores: 4. Bona Ecclesiastica merè Spiritualia, aut merè Temporalia, aut Mixta, partim Spiritualia, partim Temporalia: 5. Loca destinata Cultui Divino, quem exercent illæ Personæ, & cujus sumptus, perinde ac Personarum alimenta, ex illis Bonis eruuntur.

Cùm hæc verba *Ecclesia, Ecclesiastici*, habeant omnes significationes, quas mox illis attribuimus, eas exponere ac determinare Autor debuisset: sic facilius, agnoscetur quanam sit materia hujus *Libri*, quæ divisio, ordo & connexio ipsius. Decimas, Primitias, & Oblationes inter Bona Spiritualia numerando, id observandum curare debuisset in *Inscriptione*, eam sic concipiendo, de *Jure Decimarum*, ad instar Tituli de *Jure Patronatus*.

Agendo de Collatione Præbendarum & Dignitatum, in Titulo de *Præb. & Dignit.* Inscriptioni adijcere debuisset hæc verba, *earumque Collatione*: ad significandum 1. Loqui se de modo providendi Beneficiis inferioribus, sicut locutus erat de modo providendi Præbaturis, Tit. de *Electioe Prælatorum*.

Adjicienda erant Titulo de *Clericis & Monachis ordinandis* hæc verba, *eorumque qualitatibus*, ad instar Tituli de *temporibus ordinat. & qualitat. ordinandorum*, in *Decretalibus* quamvis de actibus Ecclesiasticis non loquatur nisi in *Libro IV.* eos hic complectitur in divisione *Libri III. Cap. I. & III. in principio.*

OBSERVATIONES in CAP. I. circa Ecclesias generatim.

Doctrina hujus Capituli reducitur 1. ad significationem hujus verbi *ECCLESIA*, indicando Locum, quo illa reperitur, & Prærogativam Ecclesiæ Universalis, quæ est una & unica Salutis via. 2. Ad *divisionem* Ecclesiarum, circa quam dicit, eam fieri non posse sine autoritate Episcopi aut Pontificis. 3. Ad earum *Unionem*, circa quam observat aliquot casus, in quibus & autoritatem, quâ illa fieri debet, attingit. De solemnitatibus observandis nihil dicit. 4. Ad *Translationem*, alias-ve mutationes, quæ fiunt in Ecclesia, ubi inserit quiddam generalissimum circa Ecclesiam reperit, quod sine ordine congerit, satis habens, ut plurimum, indicare Textus de argumento loquentes. Cùm per Secularisationem aut Regularisationem, per Usurpationem, per Præscriptionem, Lites, Contractus, Privilegia, Immunitates, fiant Mutationes in Ecclesiis, hic loquitur de his omnibus rebus, sed brevius, quàm par est, ut sufficienter Lectorem circa illas erudiat, multò minus ut inferat quiddam Jus circa illas docet. Exempla sensibilia extant in *Reg. XIX. XX.* quæ loquuntur de Præscriptione, & in *Reg. XXIV. XXV. XXVI.* quæ agunt de Immunitatibus; nam illæ silent de Titulo, & bonâ Fide necessariis in Præscriptione, perseverantibusque per totum tempus requisitum; item de Rebus impræscriptibilibus; undè Autor remittit ad alia loca, in quibus agit de Præscriptione. Aliæ *Regulæ* non loquuntur de poenis contra Violatores Immunitatum Bonorum & Locorum, quæ illis fruuntur, neque de Absolutione ab illis poenis, nec de omnibus Locis, quibus Immunitas attributa est; nempe Cameteriis, Atriis, Circuitui. 30. aut 40. passuum nec de Jure Immunitatis, de limitatione Immunitatis Bonorum Ecclesiæ quoad onera extraordinaria.

OBSERVATIONES in CAP. II. de Ecclesiâ vacante.

Autor hic loquitur de Præbaturis vacantibus, quæ, durante vacatione, reguntur à Collegio, cujus Caput est Præbatus defunctus aut captivus. Plures nihilominus *Regulæ* colligit, quæ applicari possunt Parochiis vacantibus: tales sunt *ex*, quæ loquuntur de Administratione,

nistrantibus selectis ad regendas Ecclesias, quamdiu vacabunt. Vid. REG. III. Exceptio prima REG. II. quæ redigit potestatem Capituli ad casus, in quibus illud à Pontifice non est interdictum, restringi debet ad Interdictum Canonicum, tam in causa, quam in forma. Exceptio *Secunda* non habet locum, nisi in casu *Cap. II. de major. & ob.* ibi agitur de Clero Ecclesiæ Tituli Cardinalis, in qua, ob rationes speciales, Pontifex illum excludit à Juribus Correctionis, Excommunicationis & Suspensionis.

Primæ Replicationi Exceptionis *Tertiæ*, circa Collationem Capitulo & Episcopo communem, adjiciendum erat, *quæ quatenus Episcopus, quam quatenus Canonicus.* Secunda Replicatio extendi debuit ad confirmationem Electionum. Exceptio *Quarta* restringi debet ad suum casum; nempe ad Capitulum Ecclesiæ Romanæ, sive Collegium Cardinalium.

Reservatio memorata in REG. V. vix est in usu. Dicit, solum Pontificem dare Administratores Ecclesiis Cathedralibus, & Adjutores Episcopis munera sua obire legitime impeditis. REG. VII. est Exceptio *Sextæ*; hæc exponit potestatem Administratoris: Illa excipit Collationem Beneficiorum. REG. VIII. pertinet quoque ad *Sextam*, quippe quæ loquitur de obligatione Administratoris, ad procurandam Electionem Prælati Ecclesiæ, cujus administrationem habet.

REG. III. usque XX. pertinent ad Administratorem & Oeconomum; hic Temporalia procurat; Administratori competit Præfectura in Temporalia & Regimen Spiritualium.

Pleraque è REGULIS XIII. hujus Capituli, *Regulæ* nomen non merentur, quippe quæ non egrediantur casus speciales; Regulæ autem, per quas argumentum aliquod exponendum suscipitur, magnam Casuum copiam complecti debent, perinde ac principia, quorum illæ locum tenent.

OBSERVATIONES in CAP. III. de CLERICIS & MONACHIS generatim spectatis; & in CAP. VI. de illorum Ordinatione.

Hæc duo Capita jungimus, quia paucissima dicenda sunt de *Tertio*, quod indicat solum Textus pertinentes ad Definitionem verborum, *Clericus & Monachus*; Definitionem utriusque rei per nomen significatæ, discrimen inter illos existens, Genera eorum, Species, Gradus, Divisionem, Officia & Munera; ita, ut in his Textibus habeatur consilium Tractatus adimplendum.

CAP. IV. dividitur in *Quæstiones VIII.* quarum aliæ fusiùs enucleantur: tales sunt *Secunda* circa Qualitates Ordinandum, & *Tertia* agens de Jure conferendi Ordines. His duabus inharebimus: sed priùs observandum est, Autorem in hoc in Capite permiscere Ordinationem cum Institutione, seu Receptione in Ecclesia, aut Monasterio. Id evidenter patet in Regulis *Quatuor* Quæstionis I. in qua queritur, quot Clerici ordinandi sint? REG. I. fert, Episcopum determinare debere numerum Clericorum uniuscujusque Ecclesiæ, secundum facultates ipsius. Exceptio secunda nostram observationem confirmat; nam supponit, Regulam intelligi de Religiosis, perinde ac de Clericis. Porrò, via, quæ quis Monasterio addicitur, est mera Institutio, seu Receptio, & non Ordinatio. Idem est de Exceptione aliâ, ferente, augendum esse numerum Clericorum pro ratâ augmenti facultatum. REG. II. supponit numerum Clericorum & Monachorum (quoad hoc enim nullum est in hac Quæstione discrimen inter utrosque) definiendum esse juxtâ reditus; nemo autem non videt, Ordinationem fieri ad normam necessitatis, non verò redituum Ecclesiæ. Aliæ confusionis hujus probationes occurrunt inferius.

Observandum est præterea, confusionem illam esse magni momenti, multæ enim qualitates ad Ordina-

tionem necessaria; non requiruntur ad Receptionem in Monasterio. Tales sunt, præ cæteris, bona Fama, perpetua exemptio à quibusdam criminibus atrocibus, esse è Diœcesi oriundus, conditionis liberæ, legitimum natalium; penitentiam publicam non subiisse, non esse bigamum, nullum Officium mansuetudini contrarium, aut turpem professionem exercuisse; & multæ similes, sine quibus nullus admitti debet ad Ordines, licet admitti queat in Monasterio. Itaque Autor secernere debuit ea, quæ pertinent ad Institutionem, vel Receptionem in Monasterio, ab iis, quæ respiciunt Ordinationem, cum hæc longè plures qualitates exigat, quæ ad illam non requiruntur. Discrimen ortum ex eo, quod status Clericalis sit status Perfectionis, ac Monasticus, status Penitentia. Post hæc observationes, dicimus in Quæstionem II. qualitates Ordinandum hic explicari per REGULAS XLV. quarum pleræque suas habent Exceptiones ac Replicationes. Ex hoc numero sunt illæ, quæ respiciunt defectum conditionis liberæ, aut natalium, aut ætatis requisitæ, aut unitatis Matrimonii, quoad Conjugatos. Loquendo de qualitatibus, quarum defectus ab Ordinibus excludit, Autor defectus innoxios miscet cum criminalibus, vel, ut vulgò loqui amant, Irregularitates ex defectu provenientes, cum eis, quæ nascuntur ex delicto; illas distingui ordo poscebat, idcirco quod sint diversi generis. Illarum Regularum enumerationem non suscipimus, quia Tractatum longiorem dedimus circa Irregularitatem, in quo genus utrumque dilucidè exponitur, & singulæ alterutrius species ordine congruo disponuntur, aliæ sub nomine *defectus*, aliæ sub nomine *Criminis*, initio ducto à gravioribus, factoque ad cæteras progressu secundum illarum qualitatem. Usum quoque præsentem annotavimus, quod ab Autore, neque hic præstat, nec alibi.

QUÆSTIO III.

Capita 3. & 6. de Institutione, quæ Ordinationi Autor applicat REG. II. pertinent ad Collationem Beneficiorum, quæ ad alios, quam Episcopum pertinere potest, ad quem solum pertinet Ordinatio, quoad Ordines Majores. Idem est de *Cap. 5. & 11. laudatis* REG. III. circa Ordinationem, quæ loquuntur de Collatione Præbendarum. Idem cernitur in REG. IV. ubi *CAP. 2. & ultim. ne Sede vacante*, applicantur Ordinationi, cum tamen loquantur de Collatione Beneficiorum, quæ, Sede vacante, pertinere potest, aut seculis, ad Capitulum. Idem dicendum de *Can. 5. Dist. II. & Can. 17. CAUS. VII. QUÆST. I.* loquentibus de Electione factâ à Prædecessore, quæ est species Resignationis in favorem, & de laudatis REG. V. circa Ordinationem. Idem est de *Can. 1. 6. & 7. CAUS. XVI. QUÆST. II.* loquentibus de Institutione Sacerdotum in Ecclesiis, quæ ab Abbatibus pendent, qui ad Ordinationem applicantur.

Can. ultimus Dist. V. loquitur de concursu Cleri & Populi ad Electionem Episcopi: hunc ejus Ordinationi accommodat REG. VIII. *Cap. 4. & 5. de Jure Patr.* loquuntur de Collatione Beneficiorum, quam Laici interdiciunt: hæc ab Autore applicantur Ordinationi.

In *Quinque* prioribus Exceptionibus harum Regularum, Autor confundit potestatem conferendi Ordines, cum exercitio illius potestatis. Exceptiones pertinent ad usum, qui interdicitur Episcopo, 1. Si resignavit Episcopatum. 2. Si sit Excommunicatus: 3. Simoniacus. 4. Hæreticus. 5. Suspensus, propter Ordinationem Personarum indignarum ab eo celebratam.

Si Episcopus à Collatione Ordinum sic legitime impeditus, eam celebraverit, Ordinatio illicita est, ob defectum Jurisdictionis, quæ ligata est, & dispositio-nem requisitarum ad Sacramentorum administratio-

C c nem;